

COMUNICACIÓ 02/2017 DEL SERVEI DE SUPERVISIÓ I COORDINACIÓ TÈCNICA SOBRE L'ESTUDI DE SEGURETAT I SALUT EN ELS PROJECTES DE LA CHOPVT (Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori)

1- Introducció

En el Reial decret legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic TRLCSP, en el seu Article 125. Supervisió de projectes diu: *'Abans de l'aprovació del projecte, quan la quantia del contracte d'obres siga igual o superior a 350.000 euros, els òrgans de contractació hauran de sol·licitar un informe de les corresponents oficines o unitats de supervisió dels projectes encarregades de verificar que s'han tingut en compte les disposicions generals de caràcter legal o reglamentari, així com la normativa tècnica que resulten d'aplicació per a cada tipus de projecte. La responsabilitat per l'aplicació incorrecta de les mateixes en els diferents estudis i càlculs s'exigirà de conformitat amb el que es disposa en l'article 123.4. En els projectes de quantia inferior a l'assenyalada, l'informe tindrà caràcter facultatiu, llevat que es tracte d'obres que afecten l'estabilitat, seguretat o estanquitat de l'obra i en aquest cas l'informe de supervisió serà igualment preceptiu.'*

En el Reial decret 1098/2001, de 12 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament general de la Llei de Contractes de les Administracions Públiques que no contradiu l'anterior TRLCSP, en la Secció 3a De la supervisió de projectes, Article 136. Funcions de les oficines o unitats de supervisió de projectes, en l'apartat b) *'Proposar a l'òrgan de contractació criteris i orientacions de caràcter tècnic per a la seua inclusió, en el seu cas, en la norma o instrucció corresponent'*.

Per tot l'anterior, s'ha realitzat i publicat en la pàgina web de la Conselleria, en l'apartat de Projectes i Obres, per part del Cap de Supervisió i Coordinació Tècnica, 'Aspectes derivats de la seguretat i salut en les obres públiques, que han de ser inclosos en el Plec de Prescripcions Tècniques Particulars (PPTP) dels projectes, i altres en el Plec de condicions Particulars (PCP) - art. 5.- apt. 2.b) del RD 1627/97 – de l'Estudi de Seguretat i Salut', de data 26 de novembre de 2009, on es donen uns criteris a seguir en la redacció de l'Estudi de Seguretat i Salut i de partides abonables o no segons la interpretació de la legislació.

Des de llavors han esdevingut diverses circumstàncies que canvien el signe de la interpretació anterior, com són d'una banda l'actualització 15 de març de 2012 de la Guia Tècnica per a l'Avaluació i Prevenció dels riscos relatius a les Obres de Construcció per Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball.

D'altra banda, la publicació de la Nota de Servei 3/2017 de 10 d'abril de 2017 per la Subdirecció General d'Estudis i Projectes, de la Direcció General de Carreteres, de la Secretària General d'Infraestructures, de la Secretaria d'Estat d'Infraestructures, Transport i Habitatge, del Ministeri de Foment, sobre les Recomanacions per a la redacció i supervisió d'Estudis de Seguretat i Salut en projectes de la Direcció General de Carreteres del Ministeri de Foment.

Vist això, promogut pel Servei de Supervisió i Coordinació Tècnica de la CHOPVT es va convocar la Mesa de Coordinació Tècnica el passat 29 de setembre de 2017 presidida pel Secretari General Administratiu on es va estudiar minuciosament tots els aspectes relatius al tema i es va concloure amb la redacció de la present comunicació.

2- Pressupost de l'Estudi de Seguretat i Salut.

2.1 Equips de Protecció Individual EPI's.

Els equips de protecció individual són d'abonament al contractista i s'inclouran en el pressupost del ESS, tal com s'inclouen en:

- La Guia Tècnica del INSHT, en el seu comentari sobre el Art.5 del Reial decret 1627/1997, esmenta els Equips de protecció individual com a exemple a incloure en els mesuraments de l'Estudi de Seguretat i Salut.
- En la NOTA DE SERVEI 3/2017 del Ministeri de Foment se citen els EPI's com a exemple a incloure en el pressupost del ESS.

- Es pot considerar que els termes emprats en l'art 5.4 del RD1627/1997 com a "execució professional" i "criteris tècnics generalment admesos" fan referència a qüestions desvinculades de la Seguretat i Salut.

- S'entén que en el pressupost de seguretat i salut s'inclouran els elements/mesures que afecten específicament l'obra projectada com són els EPIs. I que no s'inclourà aquelles actuacions que haja de dur a terme l'empresa contractista, obligacions de l'empresari, amb caràcter general o de manera independent a l'execució de l'obra com són els costos dels reconeixements mèdics ordinaris o els costos de cursos de formació.

Per tant, **s'abonaran** els EPI's

- Es mesuraran i valoraran únicament una sola vegada, en la seua valoració es tindrà en compte el desgast, la neteja, manteniment, reposició d'aquests, etc., inclosos en el preu. Per exemple, s'abonaran uns guants una única vegada, que el treballador pugua utilitzar i reposar-los més d'una vegada, ja que la seua reposició estarà inclosa en el preu.

No seran d'abonament aquelles proteccions que un determinat equip de treball haja de posseir per a complir la normativa vigent. Per exemple: cabines antibolcada d'unes certes màquines, carcassa de protecció de taules de tall, cascots protecció de soroll per a manejar en una certa maquinària, etc...

2.2 Mitjans de Protecció Col·lectiva

En el Reial decret 1627/1997, de 24 d'octubre, pel qual s'estableixen disposicions mínimes de seguretat i de salut en les obres de construcció, en el seu Article. 5.2 diu '*L'estudi contindrà, com a mínim, els següents documents: (...) d) Mesuraments de totes aquelles unitats o elements de seguretat i salut en el treball que hagen sigut definits o projectats, e) Pressupost que quantifique el conjunt de despeses previstes per a l'aplicació i execució de l'Estudi de Seguretat i Salut.*'

Pel que s'entén que en el pressupost de seguretat i salut s'inclouran els elements/mesures que afecten específicament l'obra projectada, com són els mitjans de protecció col·lectiva, **sent d'abonament** al contractista.

2.3 Instal·lacions d'higiene i benestar.

Sota la denominació d'instal·lacions d'higiene i benestar s'inclouen tant els serveis comuns (per exemple: lavabos, vestuaris i menjador) com els de caràcter sanitari (p. ex. local per a primers auxilis). (Guia Tècnica del INSHT).

Les instal·lacions d'higiene i benestar **són d'abonament** al contractista ja que:

- La Guia Tècnica del INSHT, en el seu comentari sobre l'art.5 del Reial decret 1627/1997, esmenta els "Serveis sanitaris i comuns incloses les seues infraestructures i equipament" com a exemple a incloure en els mesuraments de l'Estudi de Seguretat i Salut.

- En la NOTA DE SERVEI 3/2017 del Ministeri de Foment se citen les "Instal·lacions d'higiene i benestar i el seu equipament (casetes, mobiliari, escomeses serv.) com a exemple a incloure en el pressupost del ESS.

- Es pot entendre que les instal·lacions d'higiene i benestar no són els "pavellons temporals per a obrers" a què es refereix el RD 1098/2001 en el seu art.130.3, com el RD 1098/2001 és posterior al RD 1627/1997, si s'haguera volgut incloure les instal·lacions d'higiene i benestar en els costos indirectes, s'hagueren esmentat explícitament.

D'altra banda, aquestes instal·lacions no tenen sentit en obres urbanes o periurbanes on no són molt probables el seu ús, com per exemple, un menjador per als treballadors quan existeixen múltiples i diversos menús, i/o bars i restaurants.

Així doncs, haurà de ser el Projecte el que determine si aquestes instal·lacions seran d'abonament o no, si s'inclouran en el Pressupost o no, tenint en compte la seua situació i la previsió d'ús d'aquestes, justificant-ho expressament per a obres inferiors a 500.000 euros de PEM en obres urbanes o metropolitanas.

2.4 Senyalització de seguretat i salut en el treball.

En el Plec Tipus de Clàusules Administratives Particulars de la Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori, en la Clàusula 13.4 diu *'El contractista està obligat a instal·lar els senyals precisos per a indicar l'accés a l'obra, la circulació en la zona que ocupen els treballes i els punts de possible perill, tant en aquesta zona com en les seues bogues i voltants així com a complir les ordres que en tal sentit reba per escrit de la direcció facultativa de l'obra. També està obligat a sufragar les despeses que es deriven d'aquesta senyalització.'*

Per tant, **no són d'abonament** al contractista tal com estableix la Comunicació 1/05 d'aquest Servei de Supervisió de Projectes en els següents apartats:

4.- SENYALITZACIÓ DE LES OBRES.

La senyalització que figura en la clàusula 13.4 del plec esmentat no és d'abonament, amb excepció dels senyals de perill que estiguen definides i valorades en l'Estudi/Pla de Seguretat i Salut.

5.- DESVIOS DE TRÀNSIT.

Tant la construcció, com la senyalització, il·luminació, conservació i posterior demolició dels desviaments que calga efectuar en la realització de l'obra principal no és d'abonament, excepte si estigueren valorats en el projecte primitiu.

2.5 Reconeixements mèdics i formació dels treballadors.

En la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de Riscos Laborals, en el seu

- Article 22: *L'empresari garantirà als treballadors al seu servei la vigilància periòdica del seu estat de salut en funció dels riscos inherents al treball.*

- Article 19: *En compliment del deure de protecció, l'empresari haurà de garantir que cada treballador reba una formació teòrica i pràctica, suficient i adequada, en matèria preventiva, tant en el moment de la seua contractació, qualsevol que siga la modalitat o duració d'aquesta, com quan es produïsquen canvis en les funcions que exercisca o s'introduïsquen noves tecnologies o canvis en els equips de treball.*

- La Guia Tècnica del INSHT, en el seu comentari sobre el *Art.5 del Reial decret 1627/1997:

*"En els mesuraments es consideraran aquelles unitats o elements que afecten, exclusivament, a l'obra de construcció projectada, com pot ser el cas d'una protecció col·lectiva determinada, i **no aquelles altres aplicables a cada empresa amb caràcter general** i independentment de l'obra de la qual es tracte, com ocorre amb aspectes com ara **la vigilància de la salut dels treballadors**".*

-En la NOTA DE SERVEI 3/2017 del Ministeri de Foment s'esmenta que "les actuacions preventives generals (formació, vigilància salut, ...) estaran valorats dins de les **despeses generals** de l'empresa".

Per tant, els reconeixements mèdics i la formació dels treballadors són despeses generals de l'empresa que s'abonaran en el coeficient que s'aplica al PEM. Per tant, **no són d'abonament** directe com a unitats d'obra específica.

2.6 Reunions amb el coordinador de seguretat i salut. Responsable de seguretat i salut de l'empresa contractista.

En el Reial decret 1098/2001, de 12 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament general de la Llei de Contractes de les Administracions Públiques, en el seu article 130.3:

Es consideraran costos indirectes les despeses d'instal·lació d'oficines a peu d'obra, comunicacions, edificació de magatzems, tallers, pavellons temporals per a obrers, laboratori, etc., els del **personal tècnic** i administratiu adscrit exclusivament a l'obra i els imprevistos. Totes aquestes despeses, excepte aquells que es reflectisquen en el pressupost valorats en unitats d'obra o en partides alçades, es xifraran en un percentatge dels costos directes...

Per tant , el Responsable de seguretat i salut de l'empresa contractista **no serà d'abonament** en estar inclòs en els coeficient de costos indirectes.

Les reunions amb el Coordinador de Seguretat i Salut s'inclouen també en el coeficient de costos indirectes ja que s'interpreta com en l'article anterior que els costos derivats de les reunions amb el coordinador s'inclouen en les despeses de "personal tècnic" del contractista (cap d'obra, recurs preventiu, responsable de seguretat i salut, etc.) i, per tant, es considera dins dels costos indirectes.

2.7 Brigada de seguretat i salut

En el Reial decret 1627/1997, de 24 d'octubre, pel qual s'estableixen disposicions mínimes de seguretat i de salut en les obres de construcció. (Art. 10 i 11):

Art. 10: De conformitat amb la Llei de Prevenció de Riscos Laborals, els principis de l'acció preventiva que es recullen en el seu article 15 s'aplicaran durant l'execució de l'obra i, en particular, en les següents tasques o activitats: a) El manteniment de l'obra en bon estat d'ordre i neteja.(...), d) El manteniment, el control previ a la posada en servei i el control periòdic de les instal·lacions i dispositius necessaris per a l'execució de l'obra, a fi de corregir els defectes que pogueren afectar la seguretat i salut dels treballadors.

Art. 11: Els contractistes i subcontractistes estaran obligats a: a) Aplicar els principis de l'acció preventiva que es recullen en l'article 15 de la Llei de Prevenció de Riscos Laborals, en particular en desenvolupar les tasques o activitats indicades en l'article 10 del present Reial decret.

D'altra banda, en la NOTA DE SERVEI 3/2017 del Ministeri de Foment estableix "De cara a conformar els corresponents preus unitaris del pressupost de seguretat i salut, s'hauran d'incloure en els mateixos totes les actuacions necessàries per a la correcta col·locació i/o utilització en obra de cada mesura preventiva. Així, si cal col·locar un determinat dispositiu de protecció es comprovarà que el seu preu unitari inclou les proves i controls a realitzar de cara a la seua instal·lació o les operacions de manteniment a desenvolupar en cada equip/sistema de protecció."

Pel que també pot entendre's que els costos d'aquesta unitat estan inclosos com a Costos **Indirectes** per ser una despesa que no és directament imputable a unitats d'obra concretes, sinó al conjunt o part de l'obra.

2.8 Hores de senyalista.

En el Plec Tipus de Clàusules Administratives Particulars de la Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori:

Clàusula 13.4. Senyalització de les obres. El contractista està obligat a instal·lar els senyals precisos per a indicar l'accés a l'obra, la circulació en la zona que ocupen els treballs i els punts de possible perill, tant en aquesta zona com en les seues bogues i voltants, així com a complir les ordres que en tal sentit reba per escrit de la direcció facultativa de l'obra. També està obligat a sufragar les despeses que es deriven d'aquesta senyalització.

Clàusula 13.10. Desviaments de trànsit. El contractista està obligat, a la seua costa, a la construcció, conservació i posterior demolició dels desviaments que siguen necessaris per al manteniment del trànsit durant l'execució de l'obra, així com a la seua senyalització i il·luminació, amb l'excepció dels desviaments previstos en el projecte, no sent possible incrementar el cost previst dels mateixos en cap cas.

I en la Comunicació 1/05 "Sobre unificació de criteris en el tractament d'incidències de tipus general en obres i projectes".

2.- HORES DE SENYALISTA, PILOTS DE RENFE, VIGILANTS.

Igual que en el cas anterior s'haurà de repercutir en les corresponents unitats d'obra, en concepte de cost elemental i seguint el mateix procediment: "p.p. d'hores de senyalista en .....", amb l'excepció de què es tracte de desviaments de trànsit o obres similars que no siguen d'abonament.

Per tant, **no seran d'abonament** en estar inclòs en les unitats d'obra dins dels costos indirectes.

3- Com s'insereix dins del projecte.

L'estudi de seguretat i salut s'incorporarà en el projecte de construcció d'una obra com un annex, per tant, no és contractual. Posteriorment s'aprovarà el Pla de Seguretat i Salut que regisca durant el contracte de les obres, que en aprovar-se per part de l'òrgan de contractació si fa efecte, tant en les unitats d'obra, pressupost, plec, mesuraments, plans, etc.

Al no ser contractual solo es reflectirà en el Pressupost General del Projecte, com un capítol d'aquest, fent referència al pressupost obtingut en el corresponent annex de l'Estudi de Seguretat i Salut, amb l'import total d'aquest, en la seua execució material (*Partida Alçada a justificar de seguretat i salut*).

No s'inclourà en el Plec de Prescripcions Tècniques Particulars ni en els Plans ni en els Quadres de Preus núm. 1 i núm. 2.

4- Entrada en vigor.

Quant a l'exigència que els Estudis de Seguretat i salut vengen reflectits tal com recull la present Comunicació 01/2017 en els projectes que hagen de supervisar-se a partir d'**1 de Març de 2018**, perquè done temps adequar-se les oficines de redacció de projecte així com als plecs i contractes que regisquen l'elaboració d'aquests.

5- Legislació aplicable i documentació associada.

- **Reial decret legislatiu 3/2011**, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic.
- **Reial decret 1098/2001**, de 12 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament general de la Llei de Contractes de les Administracions Públiques.
- **Llei 31/1995**, de 8 de novembre, de prevenció de Riscos Laborals.
- **Reial decret 1627/1997**, de 24 d'octubre, pel qual s'estableixen disposicions mínimes de seguretat i de salut en les obres de construcció.
- **Reial decret 486/1997**, de 14 d'abril, pel qual s'estableixen les disposicions mínimes de seguretat i salut en els llocs de treball.
- **Reial decret 485/1997**, de 14 d'abril, sobre disposicions mínimes en matèria de senyalització de seguretat i salut en el treball.
- **Reial decret 773/1997**, de 30 de maig, sobre disposicions mínimes de seguretat i salut relatives a la utilització pels treballadors d'equips de protecció individual.
- **Guia Tècnica** per a l'avaluació i prevenció dels riscos relatius a la utilització dels llocs de treball. Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball (INSHT). Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.
- **Nota de servei 3/2017**. Recomanacions per a la redacció i supervisió d'Estudis de Seguretat i Salut en projectes de la Direcció General de Carreteres del Ministeri de Foment.
- **Plec Tipus** de Clàusules Administratives Particulars per a contractes d'obres pel procediment obert de la Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori.
- **Comunicacions** del Servei de Supervisió de Projectes penjades en la Intranet de la Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori.
- Ordre Ministerial de 31 d'agost de 1987, per la qual s'aprova la **Instrucció 8.3-IC** sobre senyalització, abalisament, defensa, neteja i terminació d'obres fixes fora de poblat.

Data d'aprovació: 24 d'octubre de 2017